

Opschrift

Vergadering van 14 maart 2022

Nummer: 2022_MV_00154

Onderwerp:

Mondelinge vraag van raadslid Stephanie D'Hose: Databank roofkunst

Raadslid(-leden):

Stephanie D'Hose - Open Vld

Bevoegd: Sami Souguir

Omschrijving van de vraag

Toelichting:

De federale overheid lanceerde recent een online databank, specifiek voor tijdens de Tweede Wereldoorlog door de nazi's geroofde en nog niet teruggevonden kunstwerken, zowel bij particulieren als bij openbare instellingen. De bedoeling van deze databank is om de zoektocht naar deze werken te faciliteren, in de hoop om bijna 80 jaar later toch nog kunstwerken terug te vinden.

In de databank zijn o.a. werken opgenomen die in het bezit waren van stad Brussel, stad Brugge, het KMSKA,... Er zijn echter geen werken in terug te vinden die in het bezit waren van de stad Gent of bijvoorbeeld het Gentse Museum voor Schone Kunsten. Er zijn daarbij twee mogelijkheden: ofwel zijn er door de nazi's geen werken vervoerd die in het bezit waren van de stad Gent, ofwel moeten de nog niet teruggevonden kunstwerken nog opgenomen worden in de databank.

Vraag:

Kan u uitsluitel geven of er tijdens de Tweede Wereldoorlog kunstwerken die in het bezit waren van de stad Gent en haar instellingen geroofd werden of niet?

Antwoord

Waardevolle museale kunstwerken behoorden in Gent tijdens de periode van de Tweede Wereldoorlog hoofdzakelijk tot de collectie van het MSK.

De situatie van het MSK werd grondig bestudeerd op basis van archiefmateriaal.

Volgende conclusies kunnen vandaag uit dit onderzoek getrokken worden:

- Op de vooravond van het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werd beslist om de belangrijkste collectiestukken in veiligheid te brengen en over te brengen naar het kasteel van Henry IV in het Zuid-Franse Pau, op dat moment een vrije zone. Het betrof 61 werken die als de meest waardevolle kunstwerken uit de collectie beschouwd werden, van onder meer Bosch, Rubens, Jordaens, Daumier en Evenepoel. Ook het Lam Gods uit de Sint-Baafskathedraal werd meeverhuisd. Het transport vond plaats op 17 mei 1940. De resterende collectie bleef bewaard in het museumgebouw.
- In 1942 komen de panelen van het Lam Gods in handen van de Duitsers. De stukken van het MSK bleven onaangeroerd. In Gent rezen echter twijfels over de betrouwbaarheid van de bewaarplaats in Pau. De werken keerden terug en werden, samen met collectiestukken die tot dan in het museumgebouw bewaard werden, overgebracht naar verschillende locaties in Gent, met name de crypte van de Sint-Baafskathedraal, het Stadhuis, het Museum van Sierkunsten en de Boekentoren. Het ging hier over een verhuisbeweging van in totaal 863 werken.
- Hoewel het MSK-gebouw door de Duitsers in gebruik genomen werd, bleef het museum tijdens de oorlogsjaren inspanningen leveren om tentoonstellingen te organiseren. Tijdens deze periode werden ook nieuwe collectiestukken verworven.

We kunnen stellen dat na afloop van de oorlog het MSK erin slaagde zijn oorspronkelijke collectie zo goed als volledig te hebben kunnen bewaren, op een paar stukken na.

Er zijn stukken verwoest geraakt door een brand, en een aantal kunstwerken die in het museum achter bleven liepen aanzienlijke schade op. Daarnaast is in de archieven van het MSK terug te vinden dat er één werk gestolen werd tijdens de periode 1940-1945, namelijk een 'Geknielde' van George Minne. Van dit werk werd er in 1947 geen aangifte gedaan door de Dienst Economische Recuperatie en er is geen weet van eventueel onderzoek naar de verdwijning van het kunstwerk.

Op dit moment heeft het museum geen verdere indicatie dat er werken daadwerkelijk geroofd zijn, maar tegen een oorlogsachtergrond is dit uiteraard nooit uit te sluiten. Vandaag lopen op verschillende niveaus en door verschillende instanties aanvullende onderzoeken om de situatie waarin de Belgische musea zich bevonden tijdens de oorlogsjaren verder in kaart te brengen. Het MSK is actief betrokken bij deze onderzoeken. Alle ontwikkelingen op dit gebied worden door het museum nauwgezet opgevolgd.

Voor alle duidelijkheid geef ik mee dat in de database van de federale overheid enkel die kunstvoorwerpen opgenomen zijn die tijdens de Tweede Wereldoorlog geroofd werden en later nooit teruggevonden werden door de Dienst Economische Recuperatie.

De kunstobjecten die aan het MSK door de dienst in bewaring gegeven werden en die ik net opsomde in het antwoord op de vraag van collega Ben Chikha, behoren tot de lijst van teruggekeerde kunstobjecten, en horen dus niet thuis op de lijst van niet-teruggevonden kunstobjecten.

De Programmatorische Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid heeft in het recente verleden gecommuniceerd dat in samenwerking met de gemeenschappen alle teruggekeerde kunstwerken die zich in Belgische musea bevinden op een publieke gemeenschappelijke database zouden gepubliceerd worden.
